

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an
9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.
Fiecare apare în fiecare
Sâmbătă.

Insertiuni

Un șir garmond:
odată 7 cr., a doua oră
6 cr., a treia oră 5 cr.,
și de fiecare publica-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la «Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blaș.

Unirea

Foie bisericească-politică.

Anul V.

Blaș 24 August 1895.

Numărul 34.

Adunarea Asociațiunii.

Martii se întrunesc în Blaș adunarea generală a celei dintâi și a celei mai vechi societăți culturale române din țările sfintului Ștefan.

Noi cei din Blaș, cari am invitat la noi adunarea, grăbim a o saluta și îi ura un călduros: „Bine ai venit!”

În zilele aceste grele, când toată activitatea ne este absorbită prin toiușluptelor politice, e o adevărată fericire și plăcere a pute fi părtași la serbările Asociațiunii. Aceste serbări sunt ca o oasă într'o nesfârșită pustietate, sunt un moment de înălțare la sferă mai înalte, mai limpede și mai recunoscătoare.

Salutăm deci din nou adunarea Asociațiunii și îi dorim, să fie binevenită între noi.

Când salutăm înse între noi adunarea Asociațiunii, datorii suntem totodată a ne da samă, ce este Asociațiunea, ce a lucrat, și ce menire mai are.

Ce este Asociațiunea? Ea este proiectul spiritului modern de întrunire, este urmarea principiului: Unde-i unul, ai putere. Ea este conlucrarea tuturor pentru promovarea culturii poporului român în toate direcțiunile. Ea este cel dintâi și cel mai de frunte curent, pe care ne mai este dat a lucra liber și neimpedecat pentru cultură și prin cultură pentru libertatea poporului român.

Ce a lucrat Asociațiunea? Ea a

contribuit mult pentru ajungerea scopului, ce și-l-a prefapt.

E adevărat, că scopul încă nu și-l-a ajuns. Dar asta nici nu se poate din capul locului, pentru că marginile cultivării unui popor nu sunt încă dețermurite.

E adevărat și aceea, că Asociațiunea n'a făcut atâta, cât cu drept cuvânt s'ar fi așteptat. Cestiunea e numai, că a cui e vina. Noi nu nesocotim greșelile, ce au fost și în conducere; le cunoșcem, dar le cunoșcem și esplicarea și prin urmare le scim și escusa. Noi greșala și vina o aflăm în lipsa de interesare din partea publicului nostru. Noi față de Asociațiune nu dovedim aproape nici un interes, și pe când aflăm bani pe toate nimicurile, nu aflăm 5 floreni la an, cu cari să ne achitam darea față de cultura poporului, din care ne mândrim a pute face parte. E întru adevăr revoltător a te gândi, că dintre trei milioane de români abia 500 fac parte din Asociațiune.

Astfel stând lucrul poate fi mirare, dacă Asociațiunea nu a lucrat, cât ar fi trebuit să lucre?

Nu e vorbă, și lipsa de interesare a publicului nostru își are esplicarea sa. Întâiu Asociațiunea s'a născut într'un timp, când nu era încă amenințată în măsura, în care este astăzi, existența noastră națională prin magiarizarea forțată a instrucțiunii populare. Prin urmare nici sprijinirea Asociațiunii nu era o datorință așa de imperativă

pentru publicul român, și nici Asociațiunea însăși nu avea o datorință așa de mare pentru a se îngriji de cultivarea mai de aproape a poporului de rind.

Etă din ce puncte de vedere judecăm noi activitatea Asociațiunii. Din aceste puncte de vedere credem noi, că va trebui să o judece ori ce om ne-preocupat și neparțial.

Și care este în fine menirea Asociațiunii? — Din cele espuse răspunsul la întrebarea acesta este la mână. Astăzi Asociațiunea a primit o importanță estraordinară, pentru că de o parte guvernul și cu toată societatea magiară și-au propus asimilarea respective desnaționalizarea noastră, ér de altă parte bisericile singure prin școlele lor fără de sprijinul tuturor simt imposibilitatea de a purta lupta împotriva asalturilor comune. Astăzi deci a conlucra la realizarea scopurilor Asociațiunii este o supremă datorință națională, și adevărată crimă și tradare de nēm comite acela, care se subtrage dela această datorință.

Pe când deci din adâncul inimii noastre felicităm adunarea generală a Asociațiunii, totodată adresăm un serios memento către publicul român.

A se subtrage dela Asociațiune este un păcat, și avem datorință cu toții a ține în evidență pe aceia, cari se subtrag, pentru a-i denunța publicității, ca să vadă lumea, cine sunt, cei ce numai cu gura servesc cauza poporului lor.

Feuilleton.

Partea femeii la Elinii și Romanii cei vechi.

(După Döllinger «Heidenthum und Judenthum».)
(Continuare.)

Aci trebuie neapărat să tractăm despre pederastia Elinilor, de ôrece acesta a avut influință foarte mare asupra căsătoriilor și înțelesurilor familiare în Elada. Vițiul acesta Elinii îl aveau ca o proprietate comună aproape cu toate poporêle vechimii. Dar Elinii în punctul acesta se deosebiau de alte poporê prin aceea, că la ei simpatia unui bărbat mai matur față de un tânăr, care abia ieșea din anii copilăriei, și-a fusușit cu o cale și o formă pedagogică-politică și estetică-filosofică. Vițiul acesta nu se esplică de loc prin provocarea unei clima călduroasă și la civilizațiunea rafinată. Căci cu cea dintâi dintre aceste două cauze pretinse ale pederastiei ajunge a aminti, că poporê de acelea, cari locuia în într'o climă mai caldă decât cea a Eladei, pe cum erau Egiptenii, Iudeii, Arabii, au rămas în general înținși de răul acesta, pe când Celții, cari

locuia mai câtră mēdănôpte, erau molipsiți în măsură mare de acest rău. Ér ce privește provocarea la gradul mai înalt de civilizațiune, e de ajuns o privire la poporêle molipsite de fărâdelegea acesta, pentru ca să găsim îndată, că gradul cultural al unui popor a deprins influință numai asupra formei și nici decum asupra esenței acestui rău. Coborțorii acelor ôrde, cari sub Gengis-Chan și sub Timur cuceriseră Asia centrală și nordică, au dus-o așa de departe în fărâdelegea acesta, cât se privia de semn rău și de slăbiciune, dacă ôre cine se păzia neatins de fărâdelegea acesta generală. ¹⁾

La Elinii fenomenul acesta se prezentă cu toate simptomele unei bôle naționale mari, așa dicēnd ca o miasmă etică. El se manifestă ca un sentiment, care lucra mai cu putere și mai cu vehemență și în erupțiunile sale era mai nefrînțat și mai pătimăș decât iubirea femeilor la alte poporê. Jalusie furioasă, devotament necondiționat, ardôre sensuală, tândălituri delicate, petrecere în timp de nôpte înaintea ușii iubitelui, toate cele ce se țineau de o caricatură a iubirii sexuale

¹⁾ Sylv. de Sacy, în Journal de Sav., Juin 1829 p. 331.

firesci, toate le cuprindea pederastia. Chiar și moralistii cei mai serioși erau foarte indulgenți, când judecau asupra acestui raport, ba une ori erau mai mult decât indulgenți și tractau despre pederastie ca despre o șagă ușoratică și răbdău pe cei vinovați în societatea sa. În totă literatura antecreștină a Elinilor abia se găsește un scriitoriu, care să se fie declarat hotărât împotriva pederastiei. Din contră întrăgă societatea era molipsită de ea, și miasma ei ômenii o respiraș așa dicēnd cu aerul. Tote formele poesiei preamăriaș acest raport, „cuvântările erotice” ale filosofilor contribuiaș la nutrirea acestei fărâdelegi, scena tragică o făcea centru al multor creațiuni de ale sale, scena comică spunea în public și cu numele pe acei beliduci, bărbati de stat și civi de frunte, cari s'au făcut robi acestui Eros, și asupra celorlalte mii de ômeni, cari erau cufundați în aceeași fărâdelege, amintirile acelea făceau impresiunea, că ei se află în societate alêsă și bună. Elinilor le plăcea, să ascrie deitășilor pécatele și rătécirile sale predilecte și să le idealizeze în mituri. Așa s'a îmbrăcat și fărâdelegea acesta în mitul lui Ganimedea și în al lui Pelops celui răpit de Poseidon, și Apolo și Eracle au trebuit să se facă pederastii. Așa s'a înfimplat, că

În locul al doilea suntem datorii a coopera cu toții, ca lucrurile să meargă bine. De aceea sunt adunările generale, ca să lecuim relele, dacă sunt. Toți membrii au acolo vorbă, toți pot să spună, ceea ce nu le place. Dar dacă toți au vorbă la adunare, apoi locul e numai adunarea. A bate din gură pe la respântiile stradelor, a mânji hârtia diarelor cu neghiobii și sub titlu, că nu-ți place, cum merg trebile, — asta nu-ți iertat, asta-î o neescusabilă lașitate.

Noi încă nu suntem mulțamiți cu toate. Nu ne mulțămesc fôca și nici impulsul, ce se dă instituțiunii întregi din centru. Dar pentru asta nu învovăm persoane. Nu în persoane credem noi, că e greșala, ci în statute. A nisui spre schimbarea lor va fi datorința noastră, înse numai la locul competent, la adunarea generală.

Salutăm deci din nou adunarea Asociațiunii și îi dorim deplin succes. Dorim, ca lucrurile adunării să fie conforme cu lipsele timpului și cu chemarea sublimă, ce o are Asociațiunea. Dorim, ca dela adunarea din Blaș o nouă viață să se reverse preste asociațiune, o viață rodnică în binecuvântări, un avânt puternic pentru asigurarea scopului, care este cultura și prin cultură libertatea.

Un bun auguriu avem în concertul, ce se va aranja. Concertul acesta va fi un eveniment. Pentru că de astă dată se va executa prima compoziție originală românească, care va pune basă operei românești.

Suntem mândri, că din Blaș, de unde a ieșit prima lumină culturală națională românească, are să iese și cea dintâi compoziție musicală românească de valoare artistică. Și fiind că sub egida Asociațiunii se întâmplă acest fapt, pentru însăși Asociațiunea vedem un

bun auguriu pentru un și mai bun viitor.

Fie deci adunarea Asociațiunii binevenită la noi la Blaș.

Congresul interparlamentar de pace intrunit la Bruxelles și-a terminat lucrările. Între cestiunile discutate în congres o deosebită atențiune merită două, anume cestiunea arbitrajului internațional de pace și cestiunea română.

Cu privire la arbitrajul de pace toți oratorii au constatat foloșele lui spre evitarea războielor și scuturarea nesuportabilei sarcini a militarismului. Conferința interparlamentară crede, că arbitrajul internațional numai atunci va avea auctoritatea recerută, și decisiunile lui în cazuri de divergențe între state numai atunci vor fi executate, când el se va constitui de cătră in-seși statele. Spre acest scop congresul invită guvernul belgian și pe cel elvețian ca state neutrale, să facă pașii de lipsă la celelalte state pentru intrunirea unei conferințe diplomatice a reprezentanților oficioși ai tuturor statelor. Acești reprezentanți să ia angajamente în numele statelor respective, că se vor supune curții de arbitraj, care ar fi să se compună din câte doi juđi din fiecare stat. Ideea e sublimă și veche totodată, numai cât neescutabilă, până ce domnesce liberalismul modern. Dacă poporêle ar recunoșce auctoritatea supremă, pusă de Dumnezeu pe pământ, ar afla în pontificat un arbitraj pentru toate națiunile, căci pontificii romani, a căror înțelepciune și simț de dreptate e cunoscut, ca părinți ai poporêlor ar judeca imparțial în cestiunile controversate. Recomandă conferințele interparlamentare acest tribunal suprem, și scopul și-l vor ajunge mai curând decât prin conferințe diplomatice, unde reprezentanții nu sunt conduși atât de simțul de dreptate, cât mai virtos de interese particulare.

Însă la discutarea cestiunii române în congres au dat reprezentanții magiari, cari au invitat conferința, să-și țină adunarea anulului viitorii în Budapesta, la ce s'au opus

cei trei ablegați români, dñii Urechia, Danilescu și Porumbar. Nefăcându-se din altă parte nici o invitare, s'a hotărît încă în sesiune, ca viitoră conferința să se țină în Budapesta. Ca nu cumva Magiarii să-și interpreteze primirea invitării ca o aprobare a politicii lor față cu naționalitățile nemagiare, președintele conferinței Descamp a dat între altele: „Adevărul este, și-l declarăm leal și într'un mod general, că alegerea sediului conferinței nu implică nici nu potă implica o recunoșcere ori un amestec ôrecare din partea noastră în cutare cestiune națională ori internațională specialminte desbătută de o parte din colegii noștri. Singurul motiv în alegerea sediului este dorința de a îndeplini mai bine pacificele ei lucrări.“ Declarația prezidiului a fost primită cu plăcere, numai cei 5 magiari, Pázmándy, Jókai, Apponyi, Rosenberg și Stoianovici, au votat contra.

După aceea dl Urechia a ținut un frumos discurs, din care estragem următoarele:

„Domnilor! Se cade mai înainte de toate, ca în numele parlamentarilor români să prezint biroului nostru sincerile și respectuoșele mulțumiri pentru explicațiunea pe atât de conciliantă, pe cât și de categorică, ce a făcut, și care s'a aprobat de conferința. Da, domnilor, conferința interparlamentară năodată nu a manifestat o vedere politică în alegerea orașelor, unde să se adune. Recunoșcem bucuros această, pe cum de asemenea recunoșcem, că conferința nu a avut pentru anul 1896 alt oraș, decât capitala Ungariei. — Am fi fericiți, să ne putem asocia în expresiunea de grațitudine cătră dñii unguiri. Noi avem mandat imperativ dela cei 145 din grupul român, și acest mandat este, să aducem declarația respectuoșă, că nu putem participa la conferința interparlamentară, din moment ce această se va țină la Budapesta. În starea actuală a lucrurilor, când temnițele ungurești gem de victime române, și fără a intra în detalii, dorind, să dau conferinței ocaziunea de a închide sesiunea sa tot la același spirit pacific, cu care a lucrat până

în nenumărate locuri de ale poezilor, oratorilor și filosofilor elini, prin cari se tractează despre dragoste, nu e vorbă despre vre-o femeie, și că înaintea unui tribunal s'a tractat despre afacerea de dragoste cu un tiner cu aceeași francheță și nerușinare, ca și cum ar fi fost vorbă despre o eteră. ¹⁾

În statele dorice, pe Creta și în Sparta, dragostea de bărbați era favorisată, ba chiar și rînduită prin legi ca un mijloc de educare. Aserțiunea lui Aristotele, că legislațiunea pe Creta prin această ar fi intenționat, să împedecă crescerea populațiunii, pôte că nu e primă adevărata intenție, ce servia acestei instituții de basă, dar ea totuși dovedesce, ce efect a urmat de fapt pe insula aceea, și ce faimă și-au dobîndit Cretenii prin această. În Sparta raportul dintre iubitorul mai bătrân și iubitul mai tiner, care raport s'a introdus ca mijloc de educare, după vorba lui Xenofon era așa de curat ca și cel dintre părinți și prunci; prostituirea tinerului se pedepsia cu exil și infamie. Judecata dojenitoare a lui Plato dovedesce, că în viață stavila legii se trecea adese ori. ²⁾ Plutarch descrie grozava silință și învingere de sine, carea a trebuit Agesilau să o desvôlce pentru a se împotrivi patimii față cu tinerul Megabate, și pe când prietiniul lui gâsiau a fi ridicol, că el se lipsesce chiar și de sărutarea unui băét, Maxim din Tir

dice, că Agesilau pentru această e vrednic de mai mare laudă ca Leonida pentru fapta dela Termopile. ¹⁾ Chiar și Socrate, care de altmintea se ridicase fôrte preste slăbiciunile, nebuniile și fărădelegile patrioților săi, în punctul acesta n'a putut să nu fie și el ca toți Elinii. În Charmide îl introduce Plato descriind emoțiunea înfocată, carea l-a cuprins vedînd pe frumosul tiner, când acela din întâmplare era în parte desbrăcat. Socrate și recunoșce, că nu-și aduce aminte de nici un timp, în care să nu fie iubit pe vre un tiner, ²⁾ și că frumșea tinerilor îl emoționa totdeauna. ³⁾ El singur era liber de ori ce erupțiune pătimașe; el voia mai virtos, ca pornirea această, carea subjugase aproape întregă Elada și chiar și pe el, să o nobilitateze și să o scie folosită ca un raport binefăcătoriiu dintre iubitorii și iubit; dar e în-trebare, că și prin aceea, că a sancționat cu numele său cel respectat pornirea această bolnăvicioșă, ôre nu a făcut mai mare stricăciune la următorime decât între contemporanii săi. Plato sub influința acestei epidemii perduse așa de mult priceperea pentru iubirea de femei, cât în descrierile lui Eros, atât în ale celui ceresc cât și în ale celui comun, amintesce numai iubirea de tineri. E lucru vedit, că în Elada au ajuns ômenii până acolo, cât simpatia față cu o femeie o

¹⁾ Plut. Ages. 11. Cf. Lacon. Apophth. p. 209. Max. Diss. 25. p. 307.

²⁾ Xenoph. Mem. 8, 2.

³⁾ Plat. Amator. 138.

priviaiu de o pornire de rînd și nenobilă, era îndrăgirea de un tiner dimpotrivă o priviaiu de vrednică de un om cult. Ori cât de idealistic e chipul, în care Plato în Phaedrus și în Symposium descrie îndrăgirea de tiner, el totuși concede, că în vre o ôră nepăzită ori după gustare prea multă de vin „se în-titnesc cei doi cai sălbatici“, ori cu alte cuvinte că și în însoțirile erotice dintre bărbat și tiner se întâmplă une ori ôrece, „ce mulțimea de rînd o privesce de lucrul cel mai înalt“. Dar în opul său cel mai de pe urmă, în „Legi“, sigur instruat prin esperință și bătrânețe, totuși s'a exprimat altmintea, a certat aspru acest raport, a cărui fire stricăciôșă o cunoscuse limpede. (Va urma.)

Despre misionarii protestanți și catolici în China

scrie un preot anglican în „Times“ următoarele: „Este datorința noastră, să predicăm pretitudinea Evangelia, căci Christos ne-a demandat, să mergem și să vestim pretitudinea cuvîntul lui. Dar Christos ne-a rînduit și aceea, ca noi să nu luăm cu noi nimic, nici toég, nici pâne, nici ban, nici două haine.“ Preotul anglican declară apoi, că misionarii catolici, mai ales Iesuiții, ce răspund acestui mandat dumnezeesc, pe căm misionarii protestanți anglicani pôtă cu sine tot, ce se ține de confortul lor. Și această e adevărat. Cu misionariul anglican merg

¹⁾ Lysias, apol. c. Simon. Oratt. Att. I, 191. 192.

²⁾ Legg. 8, p. 836.

astăzi, — în starea actuală a lucrurilor noi nu putem merge la Budapesta. Ne este în adevăr imposibil, să rămânem indiferenți la plângerile fraților noștri de același sânge. Cine poate, să ne țină de răi pentru acest sentiment de solidaritate fraternă? Nu ne amestecăm în treburile statului maghiar, când nimic voturile noastre la acele ale ori cărui suflet generos, ce vre schimbarea regimului unguresc, care va fi pus capăt unui trist period de lupte sterile. Și atunci noi, grupul parlamentar român, vom veni cu inima noișă, să strângem mâna colegilor noștri din Budapesta și să le aducem asigurarea sincerei noastre alianțe. Am aplauda din totă inima schimbarea unui asemenea regim, pe care sperăm și contele Apponyi de 20 de ani deja, numai dacă această schimbare va îmbunătăți și situațiunea, în care de present se află națiunea ungară de limbă și naționalitate slavă și română. Să sperăm, că ziua triumfului nu va întârzi, și că atunci toți cetățenii ungari se vor folosi de egalitatea de drepturi, și astfel pacea va fi făcută. Atunci românii din România vor fi și ei recunoscători. La lucru dar, dlor colegi (ungari), dacă acest ideal vă suride! Deschideți închiisorile politice, și noi ne deschidem brațele, faceți, să domnească justiția și legalitatea, și Ungaria va fi mai mare și mai puternică, decât dacă va persista a nemulțumi naționalitățile; — și acum ca să termin, strig: Trăiește conferința interparlamentară, ori în care jură își va alege sediul, din moment ce ea încrede conform declarațiunii Dvóstre, die președinte, din moment ce va avea în vedere pacea lumii și fraternizarea poporilor."

Apponyi și-a exprimat regretele asupra declarării dlui Urechia, că România nu va lua parte la conferința, ce se va ține în Budapesta.

Diaristica română a fost reprezentată prin dlul Dr. Șt. C. Pop, Rusu-Șirianul, I. Roman și Dragomirescu. Între reprezentanții parlamentelor și ai presei s'a împărțit cartea publicată de dl Brote, și s'a dat deslușiri la cestiunea noastră.

viața lui, aranjamentul modern de casă, cuprindând și un piano, o garderobă, haine fashionabile pentru dame, și dacă merg cu ei prunci, și o guvernantă. „Chemarea misionarului,“ — „dăce apoi preotul anglican, „la noi s'a făcut meserie proventușă.“ El arată apoi pe „misionari, cari pornesc săraci și au dobândit cu activitatea sa de misionari în China ca și pe alții rezultate cele mai mari. Misionariul catolic, care trăește singur, se contopese cu poporul său, cu haina sa simplă și cu sărăcie sa nu provacă nicăiri smintelă și deșteptă prin această simpatia oamenilor, între cari aunge și pe cari vine să-i cucerească pe sarmă învățaturii lui Christos; misionariul protestant, care aduce cu sine familia sa, trăește solat ca un străin între străini și prin viața sa plăcută provacă invidia și smintesc prin trairul europeanesc, dacă nu chiar fashionabil al său și mai ales al damelor sale. De aceea încetatele atacuri și violentele escese asupra misionarilor anglicani, aparatul cel mare de mijloace și neînsemnatele rezultate, er pe partea misionarilor catolici tolerarea, cu care-i întâmpină oamenii în măsură mult mai mare, și rezultatele lor cele mari cu aparat mic de mijloace. Pe când misionariul protestant în 20 de ani nu au convertit 100,000 de Chinezi la creștinism, pe atuncia numărul catolicilor din China dela 1877 până astăzi a crescut dela 700,000 la 1,200,000, și s'a înmulțit 100 de preoți Chinezi.

Este interesant a asemăna ajutorile, ce le primesc misiunile anglicane, cu cele ce le

Revista bisericească.

Din Patrie.

Consultările episcopilor catolici cu privire la atitudinea de observat față cu executarea reformelor politice-bisericesci continuă. Resultatul lor înse nu ne este încă cunoscut. Escelența Sa I. P. S. nostru Mitropolit încă Marți sară a plecat la Budapesta în cauza acesta.

Superintendentii protestanți în o conferință ținută la Miskolez au luat măsurile de lipsă spre a ușura guvernului executarea nefericitelor reforme. Ei au hotărât, ca pastorii reformați să înmorminteze cu servițiul divin protestant pe ori ce creștin, fie și neprotestant, dacă ministrul bisericii, de care s'a ținut respectivul, i-ar denega sepultura eclesiastică. Această hotărâre au luat-o în prevederea pedepsei de escomunicațiune, care o va dicta biserica catolică asupra fiilor săi celor rebeli și neascultători. Că protestanții se împacă cu reformele bisericesci, e lucru natural: ele sunt în consonanță cu doctrinele protestante, și guvernul numai ajutat de către Jidanii și protestanți a putut reeși cu planurile sale. Mirarea ne cuprinde, cum de și un prelat catolic se împacă așa ușor cu actualitatea și dă clerului său circular ca îndreptariu în purtarea față cu nouele reforme spre a ușura executarea lor.

Prelatul acesta este arhiepiscopul Samassa dela Agria, care de câțiva ani nu mai purcede în toate cestiunile solidar cu ceilalți episcopi, ci lucră numai de capul său spre marea bucurie a Jidanilor. De astă dată mai putea aștepta înaltul prelat cu circulara sa până după conferința episcopatului, căruia sigur nu-i lipsese patriotismul, dară legile dumnezeesci și bisericesci încă li sunt sfinte și inviolabile.

Roma.

Sfinția Sa din incidentul zilei sale onomastice a primit în 18 a c. (ziua de

primese misiunile catolice pe an. Éta cunoscutele în numeri rotunzi. Misiunile anglicane primesc dela:

British and Foreign Society	fl. 2,862,000
Curch Missionary Society	„ 3,081,000
Westleyan Missionary Society	„ 1,494,000
Society for the Propagating of the Gospel	„ 1,420,000
London Missionary Society	„ 1,437,000
Baptist Missionary	„ 690,000

Laolaltă . fl. 10,984,000

Misiunile catolice de altă parte primesc dela:

Societatea s. Francisc Xaver din Lyon	fl. 3,216,000
Societatea s. Ludovic	„ 263,000
Societatea s. Bonifațiu	„ 1,050,000
Societatea prunciei lui Isus	„ 480,000
Societatea Africană a Germanilor catolici	„ 64,000
Societatea s. Rafael	„ 14,000
Societatea s. Iosif	„ 12,000
Societatea Palestină	„ 24,000

Laolaltă . fl. 5,123,000

Așa dară misiunile catolice nu primesc nici jumătate atâtea ajutoare bănesci, câte primesc cele protestante singur numai din Anglia. Această dovedește, că banul singur nu e de ajuns spre a conduce poporile la creștinism, căci altmintea rezultatele misiunilor protestante ar trebui să fie foarte mari, pe când ele în realitate nici asemăna nu se pot cu rezultatele misiunilor catolice.

S. Iochim) omagiile cardinalilor și ale conducătorilor diverselor reuniuni catolice din Roma. Papa a ținut după aceea cercele cu ei în sala bibliotecii discutând raporturile bisericesci din Italia. Papa regretă conflictul dintre auctoritatea bisericescă și cea civilă, care e păgubitor pentru Italia.

Între clasele muncitoare s'a început o mișcare salutară pentru introducerea repausului de Duminecă. La această mișcare s'au adaus și oficialii subalterni, cari sunt constrinși a petrece în bureau-uri și Dumineca.

Franța.

Cardinalul Maignau a cerut îndrumări dela s. Scaun în cestiunea taxelor nedrepte impuse pe averea congregațiunilor religioase din Franța. Din încredințarea Sfinției Sale a răspuns înaltul prelat francez cardinalul-secretar de stat Rampolla. El recunoște, că cestiunea este deficilă, dară își exprimă părerea, că episcopii francezi și superiorii congregațiunilor, cari cunosc mai bine împrejurările, vor judeca cestiunea cu seriozitate și nepreocupați din toate punctele de vedere și astfel vor afla, ce e de făcut. Dorința Sfinției Sale este, ca toți episcopii și superiorii congregațiunilor să lucre uniform. În depeșa trimisă de cardinalul Rampolla iuristilor catolici întruniți la Lyon se face alusiune la epistola adresată cardinalului Maignau.

Unele diare catolice ved în epistola cardinalului Rampolla un signal de luptă și provacă la nerespectarea legii injuste.

Revista politică.

Afaceri interne.

Aniversarea a 65-a a zilei natale a Monarchului nostru s'a serbat cu demnitate în toate unghiurile monarchiei.

Focea subvenționată „Heti Szemle“ susține, că br. Bánffy se bucură de mare încredere la curte, de unde deduce, că Monarchul va accepta propunerea de a numi noi membri în casa de sus.

Bilanțul semestral al percepțiunilor și eroğațiunilor statului este cu 14,317.002 fl. 87 cr. mai nefavorabil decât în anul trecut. Percepțiunile au scăzut cu mai bine de 5 milioane, pe când eroğațiunile au crescut și încă au să crească în măsură considerabilă prin executarea reformelor bisericesci, de cari nimeni nu a avut nici o lipsă. Țara e la marginea crizei finanțiale și economice, și guvernele liberale tot înmulțesc la oficiali, de cari apoi pot dispune la alegeri, și măresc cheltuelile publice.

Ministrul Perczel sub pretestul de a infrina pe socialiști, în realitate cu scopul de a-și făuri o armă în contra mișcărilor naționaliste și ale celor bisericesci a dat către municipii un ordin, în care le impune, să fie cu mare atențiune la executarea ordinațiunii ministeriale din 29 April 1873 referitoare la lucrările diverselor reuniuni și asoțieri. Cu deosebire să-și îndrepte auctoritățile atențiunea și controla asupra reuniunilor, cari sunt pe cale de a se înființa, ca ele nu cumva să ascundă în sine ten-

dente pentru răsturnarea ordinii existente de stat și sociale, și ca reuniunile existente să nu servescă spre promovarea agitațiilor neiertate ori să-și întrebunțeze averea spre scopuri contrare statului. Dispușețiunea și-o motivează ministrul de interne cu aceea, că în timpul mai nou în toate clasele sociale se manifestă vii năzuința de a întemeia asociații pentru realizarea unor anumite scopuri comune. S'ar păre, că ministrul are în vedere machinațiunile socialiste. „Ați, când guvernul ucide ori ce sentiment de drept,” scrie „Hazánk”, „nu trebuie să ne mirăm, ducă pe baza ordinațiunii ministrului de interne nenumărate denunțări vor înșira între agitațiunile socialiste și reuniuni, ce stau de parte de socialism.”

Germania.

În 18 a c. s'a serbat a 25-a aniversară a luptei de lângă Gravelote-St.-Privat. Cu această ocaziune s'a pus cu mare pompă pétra fundamentală pentru monumentul împăratului Wilhelm I, care după umilirea Franței a mărit Germania prin anexarea Alsației și a Lotaringiei și a fundat imperiul german unind în o specie de confederațiune pe principii germani. Din incidentul acestei serbări împăratul vorbind către ofițerii regimentului de gardă prusian și laudând eroismul armatei formate de marele Wilhelm o îndemnă, să persevereze în virtuțile învățate dela acesta, anume vitejie, simț de onoare și ascultare necondiționată. Atunci armata va fi fundamentul păcii europene și va adevăra sentința lui Moltke: „Noi suntem destul de tari nu numai spre a susține pacea Europei, ci spre a o și forța.” La serbări s'a evitat cu îngrijire tot, ce ar vătămă susceptibilitatea Francezilor.

Anglia.

Parlamentul britic s'a deschis în 15 a c. prin discursul tronului. În discurs se constată, că nici o complicațiune internațională nu amenință pacea chinez-japoneză; se exprimă părerea de rău asupra violențelor comise față de misionarii anglicani din provincia Fekia; se notifică reprezentarea făcută în cestiunea această guvernului chinez, care a promis a pași cu energie pentru urmărirea și pedepsirea ucigașilor. Cu privire la Armenia spune discursul tronului, că ambasadorul britic din Constantinopol împreună cu cel francez și rusesc a propus sultanului reforme pentru prevenirea turburărilor pe viitor și așteptă acum răspunsul Sultanului. E surprinzătoare declararea făcută de ministrul-președinte Salisbury în camera Lordilor cu privire la cestiunea armănească. El a zis: Sultanul încă nu a hotărât asupra propunerii puterilor; dară Sultanul ar comite o greșală serioasă, când spre menținerea unei independențe curat formale nu ar voi să primescă ajutorul puterilor europene și să asculte de sfaturile lor spre a stirpi pe teritoriul său anarhia și atrocitățile, cari pot fi fatale în urmări, fără a le pute împedeca vre-un tractat sau întervenirea cutărei puteri. Aceste

cuvinte sunt o aspră avertisare la adresa Turciei.

Bulgaria.

Aniversarea suirii pe tron a prințului Ferdinand s'a serbat în 14 a c. cu mare însuflețire în Sofia. Din împrejurarea această s'ar pute deduce, că lucrurile au intrat de nou în starea normală, numai suntem prea dedați cu surprinderi în micile state orientale.

Correspondentul din Sofia al semi-oficiosului vienez „Fremdenblatt” a aflat din sorginte absolut autentică, că deputațiunea reîntorsă din Rusia ar fi înduplecat cercurile hotărâtoare rusești de a recunoște pe prințul Ferdinand, dară numai sub condițiunile, ca să trecă la religiunea „ortodoxă”, dacă nu Ferdinand, măcar prințul Boris; ca să se respecte constituția asigurându-se alegeri libere pentru Sobranie; ca Rusia să-și trimită reprezentant diplomatic în Sofia și să restabilească raporturile amicale. Diarele rusești ocupându-se de cele comunicate în „Fremdenblatt” cred, că el conține mai mult o dorință a Austriei de a se restabili bunele raporturi între Rusia și Bulgaria.

Înștiințare

pentru părinții, cari au de cuget, să-și aducă pruncii la gimnasiul gr. cat. din Blaz.

Pentru anul scolastic 1895/6 susceperile se vor face în modul următoriu:

În 30 August 1895 se vor ține esamenele de repetiție cu aceia, cari cu finea anului scolastic 1894/5 au căpătat din câte un studiu nesuficient. Tot în aceea zi se vor ține și esamenele supletore cu școlarii, cari vin dela vre-o școală reală sau civilă.

În 31 August se vor ține esamenele de susceperă pentru cei ce doresc, să intre în clasa I-mă gimnasială.

În 1 Septembrie se vor înscrie acei studenți, cari au frecventat și în anul scolastic 1894/5 la acest gimnasiu, érá în 2 și în 3 Septembrie se vor primi și aceia, cari vor veni dela alte școle medii, în cât va admite locul, ce ne stă la dispușețiune.

În 4 Septembrie la 8 ore invocarea Spiritului sfânt și sfinta liturgie; după aceea cetirea și explicarea legilor scolastice; la 9 ore începutul prelegerilor regulate.

Acei școlari, cari vor veni mai târziu de 3 Septembrie, vor trebui, să-și arete cu documente autentice cauzele suficiente ale întârziării. După 8 Septembrie directorul gimnasial nu mai poate primi pe nime ca școlariu ordinar.

Condițiunile de primire sunt:

1. Fiecare școlariu are să se presinare la directorul gimnasial cu testimoniul de clasă de pe anul scolastic trecut, chiar și dacă ar fi absolvat clasa la gimnasiul nostru.

2. Fiecare școlariu, care vine pentru prima oră la gimnasiul nostru, are să se înfățișeze cu părintele ori tutorul său, să producă *carte de botez și testimoniul de pe clasa frecventată în anul scolastic trecut, și dacă a trecut de 12 ani, atestat medical despre revaccinare.* Aceștia în cas de lipsă se vor supune unui *examen supletor.*

3. În clasa I gimnasială se vor primi acei școlari, cari au trecut peste etatea de 9 ani și încă nu au împlinit al 12-lea. Afară de aceea trebuie să arete, că au calificațiunea recerută pentru un școlariu, ce a absolvat clasa IV populară, ceea ce se poate arăta sau prin producerea unui testimoniul despre aceea, că au absolvat clasa a IV-a cu succes *bun*, sau prin un examen de susceperă. Față de cei trecuți peste 12 ani decide corpul profesoral.

Tot deodată se atrage atențiunea pă-

rinților la împrejurarea, că clasele paralele nu sunt sistemisate definitiv și se înființază numai în cas de frecvență de tot mare. De aceea e de lipsă, ca școlarii să vină acurși pe timpul prefipt, ca corpul profesoral să se pōtă orienta: așa pentru I. cl. gimnasială în 31 August la 8 ore a. m., pentru cl. II și III cei cari au mai frecventat în Blaz, în 1 Septembrie la 10 ore a. m., érá cei dela școle străine în 2 Septembrie la 8 ore a. m. Ce privește cl. IV gimnasială, lângă această nu se va înființa clasă paralelă, de orece se pōte prevedé cu certitudine, că nu se vor insinua atâția, încât să se pōtă ridica clasă paralelă, căci pentru 5—10 școlari supranumerari nu se pot face spese atât de considerabile (apropie 1000 fl. pe an).

De aceea aceia, cari au frecventat deja la noi clasa a treia, să se insinue în 1 Sept. la 10 ore a. m., érá acelora, cari nu au fost aci în cl. III, li-se sfătuiesc, să nu vină pe cl. IV la noi, căci forțe ușor li-se pōte întâmpla, să fie respinși din lipsa de spaț.

Despre aceia, cari vin pe clasa a V-a, tractéază adausul, ce urméză mai în jos.

4. Încuartirarea se pōte face numai în case, în contra căroră directorul și profesorul de clasă nu face nici o excepțiune.

5. Cei ce n'au umblat la școală în anul trecut, au să-și documenteze cauza rămănerii dela studiu, și se vor supune la tot casul unui *examen supletoriu*. Dela rezultatul acestuia va depinde susceperă.

6. Școlarii sunt datorii a se prevedé cu toate cărțile prescise; le este oprit a se folosi de alte edițiuni, asemenea le este oprit a cumpăra cărți de tot stricate, mănjite și scrise, cu deosebire de auctori, ce se traduc preste an.

Cu ocaziunea înscrierilor sunt de a se plăti următoarele taxe: 3 fl. taxă fundamentală pentru cei ce au mai frecventat la acest gimnasiu, érá pentru cei ce vin prima oră la gimnasiul nostru, 6 fl. Dela acesta nu se dispensează nici un student; pe lângă acesta au să solvécă ca didacru cei din clasele I—IV câte 9 fl., ér cei din clasele V—VIII câte 15 fl. Cu ocaziunea înscrierii trebuie plătit cel puțin jumătate din didacru. Dela solvirea didacruului dispensează P. V. Consistoriul pe *studenții eminenti și buni* pe baza testimoniului scolastic și a atestatului de nepertate. Suplicele pentru scutirea dela banii de școală trebuie date la directorul gimnasial până cel mult în 2 Septembrie.

Adaus

cu privire la școlari, cari vin pe clasă a V-a.

Articul de lege XXX din anul 1890 a făcut o schimbare esențială în organizațiunea gimnasiilor. Și anume a admis o bifurcațiune pentru gimnasiul superior. Fiecare școlar, care vine pe a cincina clasă gimnasială, trebuie să vină cu părintele sau tutorul său. Acesta are să dechiare înaintea direcțiunii gimnasiale, ore doresce, ca fiul său să învețe în gimnasiul superior limba greacă, ca și până acum, sau doresce, ca în locul limbii grecești să învețe studiile prescise de legea mai sus citată.

Dacă părinții sau tutorii nu pot veni în persoană, pot trimite declarațiunile acestora în scris.

Ca părinții sau tutorii și școlarii să fie mai bine orientați în privința această, aducem următoarele la cunoștință:

Aceia, cari nu voesc, să învețe limba greacă, suut obligați a înveța în întreg gimnasiul de sus:

a) În câte 2 ore pe săptămână literatura magiară mai pe larg, să cetescă clasicii grecești în traducere magiară și să studieze istoria literaturii și a dezvoltării culturale a Grecilor.

b) În câte 2 ore pe săptămână desemnă geometric și liber. Calculii din acestea două studii au chiar aceeași influință, ca și calculii din limba greacă.

Din studiile însemnate sub a) trebuie să facă și examen de maturitate verbal.

Ramul ales nu se pōte schimba în decursul anului scolastic; érá dacă cineva vre,

să schimbe la începutul vre-unui an, atunci trebuie să depună un examen de susceperă, din care să se vadă, că știe materia parcursă în clasele de mai înainte din ramul, la care voește, să treacă.

Dacă cutare absolvă gimnaziul cu un ram ore care și voește, să aibă testimoniu și din celalalt ram, poate face examen de maturitate suplinitoriu.

Cel ce aleg ramul fără de limba greacă, nu se pot înscrie la universitate la cursul filologic, asemenea nici la cel teologic. De altă parte aceștia capătă calificățiune mai intensivă pentru celelalte cursuri.

Direcțiunea gimnaziului gr. cat. din Blaș.

Spre știință.

Invetătorii interimari, cari s'au supus în 5-15 Iunie a. c. n. la depunerea esamenului de calificățiune de invetători la școlile populare elementare gr. cat. din Arhidieceasă, dar au fost relegați din câte un obiect la repetirea esamenului după trei luni în sensul regulamentului din vigore, se fac atenți, că termenul de repetirea esamenului din cestiune s'a statorit pe 5 Septembrie a. c. n.

Blaș în 22 August 1895.

G. Muntean
director prepar.

Nr. 75-1895.

Convocare.

Adunarea generală a Reuniunii invetătoresci greco-catolice române din ținutul Lușoșului, conform §-lui 23 din statutele Reuniunii, se convocă în Bogșa-Montană pe zilele 29 și 30 August st. n. pe lângă următoarea

Programă:

Joi în 29 August.

1. Participare la s. liturgie, ce se va celebra la 7 ore dim. în biserica parohială gr. cat.
2. Deschiderea ședinței prin prezidiu la 9 ore a. m. în sala școlii gr. cat.
3. Raport general despre activitatea și stadiul Reuniunii în decursul anului expirat.
4. Alegerea comisiunilor de 3: a) pentru esaminarea raportului gen., b) pentru cenzurarea rațiunilor reuniunii de pe 1894 și statorirea bugetului pe 1896.
5. Cestiunea solvirii taxelor și a pedeselor de absentă prin preoți-docenți, pe cum și a relăsării restanțelor pentru unii docenți.
6. Abdicerea cassariului reuniunii Valeriu Popoviciu, eventual alegerea altui cassariu.
7. Disertațiune ținută prin invetătorul Iosif Micleu din Ramna despre „Causele, ce împiedecă progresul în școlile noastre populare, și mijlocele de îndreptare”.
8. „Pucioasă” (sulfurului) lecțiune practică din istoria naturală pentru bieniul al III-lea ținută prin Iuliu Biroș, invetătoriu în Tievaniul-mare.

Vineri în 30 August.

1. Cetirea și verificarea protocolului ședinței din 29 August.
2. Raportele comisiunilor esmise în ședința I.
3. Cetirea disertațiunilor prin invetătorii Ioan Văidean din Coșteiu-mare și Avram Neda din Reșița.
4. Prelegere practică despre „cele 4 operațiuni fund.” ținută prin Nicolau Negovan invetătoriu în Valea lungă.
5. Defigerea locului și termenului pentru adunarea generală viitoare.
6. Eventuale propuneri.
7. Alegerea comisiunii pentru autentificarea protocolului adunării generale.
8. Închierea ședințelor adunării generale.

P. T. D. membri ai Reuniunii se fac atenți:

- a) la dispusețiunile §§-lor 12 și 24 referitori la solvirea taxelor, și la urmările absentei dela ședințele adunării generale.
- b) Spre înlesnirea încuarterării fiecare membru de cu vreme va avé să se însinue

la dl invetătoriu Nicolau Vulpe din Bogșa montană, având totodată de a se dechera, că voește ori ba să lea parte la prânzul comun, ce se va aranja, și

c) pentru evitarea neplăcerilor împreunate cu încuarterarea în timp de noapte fiecare membru astfel să-și întocmescă planul călătoriei sale, ca în 28 August cu trenul de 6 ore postmeridiane să sosescă în Bogșa.

Zabran la 15 August st. n. 1895.

Iuliu Biroș
notariu.

Ioan Borș
președinte.

Programa serbărilor

ce se vor aranja cu ocaziunea adunării generale a „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”, ce se va ține în Blaș în zilele de 27-28 Aug. n. a. c.

Luni în 26 August n.

1. La 12^{1/2} primirea comitetului central la gară.
2. La 8 ore sara convenire socială la „Hotel Univers”.

Marti în 27 August n.

1. Liturgie în biserica catedrală la orele 8.
2. După s. Liturgie ședința I.
3. La 2 ore banchet la „Hotel Univers”.
4. La 8 ore sara concert în sala de gimnastică.

Mercuri în 28 August n.

1. Liturgie la 7 ore dimineața.
2. La 10 ore ședința II.
3. Sara la 9 ore bal în sala de gimnastică.

Joi în 29 August n.

Eventuale excursiuni și petreceri.

Dela subcomitetul departămintului XI.

Ioan German
director.

A. C. Domșa
secretariu.

NOTIURI.

Din Arhidieceasă. Spectabilul dn Vasiliu Oltean avocat în Blaș este constituit de advocat arhidieceșan.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Credinciosul bisericii din Rediu Iosif Boboca a dăruit legătura de lux a Evangheliei în preț de 7 fl. — Ioan Șețean l. Dila și soție-sa Carolina n. Popa din Tiuriu au cumpărat un falou cu prețul de 55 fl. împreună cu toate cele aparținătoare pe sama s. noastre bisericii.

Invitare. Poporul român din Bistrița încă în anul trecut a cumpărat cu grele jertfe imponenta biserică a ordului Minorților din loc. Terminându-se lucrările de renovare, mai restază actul sfințirii, spre a cărui servășire s'a statorit ziua de 8 Septembrie n. a. c. Comitetul aranjator invită și pe această cale p. t. public românesc la actul solemn al sfințirii și la festivitățile, ce se vor aranja cu acea ocaziune. Programul: 1. În 7 Septembrie la sosirea trenurilor 10 și 12 ore din zi și 7 ore sara, primirea și încuarterarea oșpeților. 2. Sara la 6 ore Inseratul și Litia. 3. Dela 8 ore sară de cunoștință în hotelul Brătianu. 4. În 8 Septembrie dimineața la 7 ore se încep funcțiunile bisericesci după programul special făcut spre acest scop. Cântările în decursul liturgiei, le va executa corul nou înființat de reuniuni de cântări din loc. 5. La 2 ore d. am. banchet. 6. La 8 ore sara bal și petrecere populară în localități deosebite. Pentru primirea și încuarterarea oșpeților s'a constituit un comitet. P. T. oșpeți doritori a participa la aceste festivități sunt rugați a se însinua la dl George Curteanu secretarul institutului „Bistrițana”, ér la sosire cătră ori care membru din comitetul de primire, care vor purta insignii. Oșpeții, care voesc, să participe la banchet, sunt rugați a se însinua la comitetul aranjator până cel mult în 8 Septembrie la 8 ore dimineața. Dăruiri marinimose în

favorul bisericii se vor primi cu mulțămintă și se vor cuita pe cale diaristică. Rugându-ne din nou cătră P. T. public românesc, să nu pregete a ne onora cu prezența în număr cât de mare și să dea avânt prin asta năsuințelor noastre românești, suntem cu dinstinsă stimă Comitetul aranjator.

Concurs. Dela „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român” cu începutul anului școlar 1895/6 sunt de conferit următoarele stipendii: 1. din fundațiunea „Bașota” unul à 20 fl. la an; 2. din fundațiunea „Galliană” unul à 60 fl. la an; la conferirea acestui stipendiu rudenile fericitului fondator din familia „Pop” și „Anton” se vor preferi caeteris paribus; 3. din fundațiunea „Roman” două à 60 fl. la an. Pentru conferirea acestora tinerilor români, studenți de gimnaziu ori școlă reală de aceeași categorie, se escrie concurs cu termen până la 15 Septembrie 1895. Cererile să se înainteze până la termenul indicat comitetului Asociațiunii transilvane etc. în Sibiu (Nagy-Szeben) instruite cu următoarele documente: a) Atestat de botez în original sau în copie legalisată; b) Testimoniu scolar de pe anul din urmă școlar; c) Atestat de frecuentare dela direcțiunea institutului, în care de present urmăză studiile; d) Atestat de paupertate, eventual de orfan, dacă concurentul este orfan. Cererile intrate după termen nu se ieau în considerare. Sibiu din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român ținută la 8 August 1885. Dr. Il. Pușcariu vice-președ. Dr. V. Bologa secr. II.

„Revista Orăștiei” în numărul din 24 a. c. spune multe lucruri necălite într'un articol cu și fără privire la „Asociațiunea Transilvană”. Între altele reproducem următoarele: „Alți érași află, că în comitetul central nu sunt ómeni literați, ómeni mai de carte. — Îndată ce reședința comitetului prin statute e decretată Sibiu, și îndată ce apoi prin us rêu l-a decretat, ca sa se observe paritatea confesională la alegerea membrilor, alégă ómeni de mâna a doua și a treia, ca să se afle 6 bărbați cu locuința în Sibiu de confesiunea celor ce sunt mai réu reprezentați în Sibiu.” Mai réu reprezentați? Înțelegeți póte în privința numărului? Asta o concedem. Dar dacă e vorba de aceea, că óre neuniți ori uniiți din comitetul „Asociațiunii” sunt ómeni mai literați, mai cu carte, atunci avem îndrăznéla de a recerca pe dnii, cari scriu în „Revista Orăștiei”, să facă o asemănare nepreocupată între unii și neuniți începând dela prezidiu și până la cel mai mic din comitetul și din bureaul „Asociațiunii”, și atuncia vor vedé, în care parte apasă cumpéna.

Conducătorii de matricule s'au numit și în comitatul nostru, pentru comuna Blaș și Veza dl advocat Dr. Iacob Brândușan și dl notariu Simion Muntean. Cei mai mulți conducători din comitatul acesta (Albei inferioare) sunt notarii cercuali, apoi câțiva juđi, arendași și deregători, pe cum și alți semidocti dela sate, mai ales nemeși scápătați. Și aceștia merită înainteășliberalilor mai mare încredere decât preoții, cari conduceau matriculele gratuit.

† Ioan G. de Popp advocat, după lungi și grele suferințe, fiind împărtașit cu s. Taine a încetat din viață în virstă de 50 ani, în Sibiu, Luni în 19 Aug. n. la 11 ore d. a. Rămășițele pământesci s'au depus spre vecinica odihnă Mercuri în 21 August st. n. la 3 ore p. m. în cimiteriul gr. cat. din suburbiul-de-jos (pórta Turnului).

Neolog. Rahia Oniș nasc. Moga înfrântă de nespusă durere, aduce în numele propriu și al rudeniilor la cunoștința tuturor amicilor și cunoșcuților, că scumpul și neuitatul ei soț resp. tată, frate, cumnat și nepot Ioan Oniș comerciant după un morb îndelungat și-a dat în 16 August st. n. în etate de 30 ani nobilul său suflet în mâinile creatoriului. Sebeșul săsesc în 17 August 1895.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardélú.

H.

Notariul săborului.

(Continuare.)

Alte cestiuni cu privire la notariul săborului mare. Ce se ține de modul constituirii notariului săborului mare, avem urmă dela capetul secolului al 18-lea, din carea se vede, că pre notariu îl alegea săborul mare. În sinodul electorală adevă de la 1782 fu confirmat cu unanimitate de voturi de notariu protopopul Murășului Ioan Bobu, constituit în oficiul acesta încă în sinodul de mai înainte. Însași împrejurarea, că în actele sinodului se dice apriat, că „*unanimitèr*“ fu din nou confirmat în oficiul sã, arată destul de lămurit, că constituirea lui se întâmpla prin alegere din partea membrilor sinodului. ¹⁾

Săborul mare alegea de notariu al sã de comunu pre unul dintre protopopi. Așa din timpul dinainte de s. unire ne este cunoscut ca notariu al sãborului mare „*protopopu Ion den Vinti*“ amintit în introducerea Zaconicului, care probabilu este identic cu notariul săborului „*Ioan Zoba protopopul românul dela Vinti*“, care a funcționat în tribunalul de judecată constituit de principele Mihailu Apafi spre a aduce sentință asupra mitropolitului Sava Brancovici, despre care s'a vorbit în punctul 1 al urmelor istorice.

După s. unire protopopul Petru dela Daia pre la 1715 se numesce notariu al sãborului, totu asemenea pre la 1773, cându fu sfințit episcopul Gregoriu Maior, funcționa ca notariu al sãborului mare protopopul Avramu dela Daia, era la sinodul electorală dela 1782 a funcționat ca notariu Ioan Bobu protopopul Murășului și la 1792 Demetriu Cajan protopopul Blașului. ²⁾

Cu toate aceste din timpul de după s. unire avem casu, cându a funcționat ca notariu al sãborului câte unu călugaru jesuit. Așa pre la 1715 funcționa ca notariu al sãborului jesuitul Venczel Franz, pre la 1732 jesuitul Pater Paulus; ³⁾ era în sinodul dela 1728 a funcționat ca notariu laicul Davidu Maxai. ⁴⁾

Protopopul alesu de notariu al sãborului mare, cel puținu aprupe de Alba-Iulia, reședința mitropolitului, ca de pildă celu din Vințil de Josu și din Daia. De unde se vede, că trebuia să meargă de multe ori la reședință spre a îndeplini unele agende cu mitropolitul, sau pôte chiar spre a-lu suplini ca vicariu.

Oficiul notariului săborului mare, care în unele acte vine înainte sub numirea de *V. Cleri Secretarius* nu este de a se confunda cu oficiul de secretariu al mitropolitului. Acela era unu oficiu publicu, pre cându acesta unu oficiu privatu, deși pôte au obvenit casuri, cându una și aceeași persoană a purtat amândouă oficiile aceste deodată.

Astfelu lângă Mitropolitul Atanasiu au funcționat ca secretariu romano-catolicul Nagyszegi Gábor, ⁵⁾ calvinul Stephanu Ratz ⁶⁾ și jesuitul Venczel Franz, ⁷⁾ care a funcționat deodată sau pôte mai târziu și ca notariu al sãborului mare. ⁸⁾

În jumetatea a doua a secolului al 18-lea, cându săborul mare începu a ieși mai de totu din usu, oficiul de notariu al sãborului mare fu împreunat cu oficiul de notariu al consistoriului. Așa de pildă pre timpurile episcopului Bobu Demetriu Cajan senior pre la 1790 funcționa și ca notariu al consistoriului. ⁹⁾

Analogu cu oficiul notariului săborului mare a fostu oficiul notariului săborului micu.

Din timpul dinainte de s. unire nu ne-a rămasu despre elu nici o urmă. Din timpul de după s. Unire scimū numai atata, că în tractul protopopescu notariul acesta era per-

sóna întâia după protopopul, căci la casu de vacanța scaunul protopopescu, elu administra tractul până cându se constituia protopopu nou, și ca atare se bucura mai de toate drepturile protopopilor, și avea și votu viriul în sinodele electorale pentru alegerea mitropolitului, cum se vede din catalogul votanților la alegerea din 1782, între cari vinu înainte și trei notari tractuali, ca locuștorii ai protopopilor în tractele respective, anume unu Ștefanu Balomiri, care administra tractul Sebeșului, Emanuelu Neagoe, care administra tractul Armenilor, și Ioan Erdelyi, care administra tractul de Kiskerek. ¹⁾

Datina că notariul tractualu să fie în tractu întâia persoană după protopopul și să suplinească pre protopopul, a rămasu până în ziua de astăzi, precum și datina ca notariul tractualu să fie alesu de preoțimea tractuală.

* * *

Identitatea numirii latine și a atribuțiilor notariului săborului mare sau generalu din biserica românească din Ardélú cu a notariului generalu din biserica calvinescă din Ardélú. În documentele istorice vechi, în cari aflăm urme despre notariul săborului mare, în limba românească vine înainte mai desu numirea de notariul săborului mare. Așa de pildă în introducerea Zaconicului. În documentele latine însă de comunu lângă cuvintul: *notarius* este adausu atributul: *generalis*. Împrejurarea, că în aceleși documente nu se dice, că *notarius generalis* este alu săborului mare, ci alu clerului, își află esplicarea în aceea, că săborul mare nu era decâtu o adunare a clerului. De unde terminul: alu săborul mare și alu clerul din punctul de vedere, că amândoi suntu același subiectu de dreptu, suntu și sinonime sau chiar identice. Afară de aceea latinesce era mai eufonică numirea: *V. Cleri generalis notarius*, decâtu *generalis synodi generalis notarius*.

Sinodul generalu al calvinilor din Ardélú încă avea notariul sã până cându a esistat sinodul generalu. Și mirare! și notariul calvinescu în documentele unguresci că și notariul săborului mare din biserica românească se numesce: *zsinati főjegyző*; în documentele latine însă se numesce: *generalis notarius*, ca și celu din biserica românească. ²⁾

Identitatea acesta a numirii notariului atata în limbile poporului româneșcu și ungurescu, câtu și în limba latină nu e posibilu să nu provoe cugetul la influința unei biserici asupra celelalte.

Cumcă chemarea de căpetenie a notariului generalu calvinescu era să redigeze și subscrie actele sinodului generalu, ca și chemarea notariului săborului mare din biserica românească din Ardélú, este unu lucru, care se înțelege de sine, fiindu cuprius și în însași numirea de notariu. ³⁾

Asemănarea sau chiaru identitatea între notariul calvinescu și celu româneșcu, pe lângă identitatea numirii amintite mai susu, o mai arată și identitatea altor atribuțiuni ale ambilor, cari nu isvoroscu din însași noțiunea de notariu al unei corporațiuni.

Între aceste amintim mai întâiu atribuțiunea notariului generalu din biserica calvinescă de a fi după superintendentele întâia persoană în biserică, chiaru așa ca și notariul săborului mare în biserica românească.

Lămurit se vede lucrul acesta din împrejurarea, că la calvinii din Ardélú lungu timpu venindu scaunul superintendențialu în vacanță, notariul generalu fără nici o alegere urma în scaunul superintendențialu. ⁴⁾

O atare dispozițiune n'a putut urma decâtu în urma relațiunii, în carea se afla notariul generalu față cu superintendentele, care sta în aceea, că după oăciul și persoană superintendentelui, oficiul și persoană mai însemnată în biserica calvină era oficiul și persoană notariului generalu. Mai departe notariul generalu calvinescu ca și celu româneșcu era și o specie de vicariu al superintendentelui, care îl suplinia, cându era absentu sau împiedat. Ba de cându s'a cassat dispozițiunea veche, ca notariul generalu să urmeze în scaunul superintendențialu fără nici o alegere uoau la casu de vacanță a scaunului superintendențialu, și

¹⁾ »Acte sinodale« de I. M. Moldovanu t. I. pag. 109.

²⁾ Veđi urmele istorice punctul 8 și 9.

³⁾ Veđi urmele istorice punctul 6.

⁴⁾ Petru Maior »Istoria bisericei Românești« pag. 97.

⁵⁾ »Acte și Fragmente« de T. Cipariu pag. 269.

⁶⁾ Nilles »Symbolae« t. I. pag. 272.

⁷⁾ Totu acolo pag. 394.

⁸⁾ Așa numit protonotar apostolic, ca de pildă Ștefanu Popu Timandi dela Iuc și Nicolau Popu dela Bia în sinodul dela 1738 (»Acte sinodale« de I. M. Moldovanu t. II pag. 94 și Autobiografia episcopului Bobu în »Acte și Fragmente« de T. Cipariu pag. 21) au fostu numai bărbați, cari primir distincțiunea acesta dela S. Scaun Apostolic al Romei, ca astăzi de pildă prelați și camerari papali.

⁹⁾ Analele Capitului din Blașu în manuscriptu pag. 37.

¹⁾ »Acte sinodale« de I. M. Moldovanu t. I. pag. 132.

²⁾ Dr. Kelosvári Sándor »Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyházközsége Cluj 1877 pag. 347 și Dosa Elek »Az erdélyi ev. reformatusok egyházközsége« Pesta 1863. pag. 156.

³⁾ Cf. Dr. Kolosvári Sándor op. cit. pag. 344.

⁴⁾ Veđi mai susu pag. 366.

de cându s'a introdus dispoziția nouă, ca pre superintendentele să-lă alegă conventul districtual transilvană, *) de atunci din timpul intercalării până la alegerea altui superintendente notariului general, ca un fel de vicariu superintendențial împlinește toate agendele superintendentului. *)

Identitatea atribuțiilor acestora ale notariului general calvinesc și românesc din Ardél, care nu-și au temeiul în însăși noțiunea notariului, o recunoște și istoricul Samuil Clain, cându susține, că atribuțiile aceste în biserica românească fură introduse pre timpul principilor calvinesci. Căci étă cam se exprimă Samuil Clain despre identitatea acésta vorbindu de sfârșirea cetății Alba-Iulia în 1715:

„Atunci s'au adunat mai mulți de o sută de preoți (românesci uniți), cari toți în odășdiile preoțesci dela biserica din Maierî au mers în cetate la litie, acolo în biserica cea mare, care mai înainte o ținea calvinii, la altariul cel mare au slugit liturgie Petru Popa din Daia, Protopopul Daii și Notariul săborului mare, că atunci după norma cea ținută sub principii calvinesci Notariul săborului mare era cel mai întâiu după Vlădicul și ca un vicariu mare. *)

Samuil Clain s'a mulțămît cu aceea, că a constatat, că atribuțiile aceste ale notariului săborului mare fură introduse în perioada calvină a bisericii românești. Dacă înse Clain ar fi scr-

*) Vezi mai sus pag. 366 și 367.

*) Kolosvári Sándor op. cit. pag. 344.

*) Samuil Clain Ms. »De ecclesia valachico Transilvaniae«. Partea I § 9 la Șincai »Cronica Remânloru« anulă 1715.

tatū numai câtu de puțin și instituțiile bisericii calvinesci din Ardél de pre acele timpuri, tare ușor ar fi aflatū, că „norma ținută sub principii calvinesci“ cu privire la atribuțiile notariului săborului mare este curată norma cea calvinescă, de unde fără nici un scrupul ar fi putut deduce, că instituția notariului săborului mare în biserica românească din Ardél în forma, ce o cunoșcem nu este alta decât instituția notariului general calvinesc.

Pre lângă identitatea nimirii latine și a atribuțiilor nelegate de noțiunea unui notariu, între notariul calvinesc și românesc al bisericii din Ardél mai este deplină asemănare și în privința modului constituirii lor în oficiu.

Notariul calvinesc adevă se constituia prin alegere din partea sinodului general, cum se vede între altele evident din împrejurarea aceea, că de pre la începutul secolului al 18-lea elă era succesorul nemijlocit al superintendentului, pre care înse îlă alegea sinodul general. Pre notariul general românesc înse încă-lă alegea săborul mare, cum am vădit mai sus.

Tote împrejurările aceste sunt după părerea noastră de ajuns, ca ôreși cum să ne impună deducțiunea, că instituția notariului săborului mare din biserica românească din Ardél este instituția calvină a notariului general calvinesc introdusă sub presiunea calvină în biserica românească.

În convingerea acésta ne vom întări și mai tare, după ce vom vedé acum numai decât, că o instituție asemene notariului săborului mare din biserica românească din Ardél nu ne arată nicăiri nici dreptul, nici praesa bisericii răsăritului.

(Va urma.)

Mărgeaua Gialmarei.

Novelă de Laicus.
(Continuare.)

O urmă.

Toți durmia, când Norvegianul nostru se sculase din somn și se gătise de plecare. Ajuns în curte întilnesce pe un servitor înarmat, care da raită prin curte, căci Jocerau și acum își îngrija bine casa de téma unui atac neașteptat. Sven, dornic de a sci exact tot, ce se întâmplase, și de a-și puté face o iconă fidelă despre atacul Beduinilor, se puse de vorbă cu servitorul.

După ce ascultase povestirea servitorului, începu a inspecționa: locul, unde stătură Beduinii la pândă, zidul, pe unde sărăiseră; apoi urmări urmele cailor începând din fundul curții și până la locul, unde se perdeau în nășipul nemărginit al pustiei. Cu un cuvânt Sven cerceta și visita toate, întocmai ca un jude de instrucție, adunându-și materialul de lipsă de pretutindenea.

Într'aceea se sculase și Jocerau și cu el totă casa. Sven cât ce-l vădu, ceru un conducător până la locul, unde fusese lagărul Beduinilor.

Se întelege, că Jocerau împlini însu-și acésta cerere. Însoțit de Jocerau și de Eugen călări îndată după dejun spre locul, unde tăbăriseră odată Beduinii. Aci petrecură două ore întregi cercetând, da de cumva vor da de un semn, care să le indice cât de cât locul, unde petrec ei acum. Căci preste tot ei nu sciau decât foarte puțin despre Beduinii. Sciau numele șefului, și că Hakimul numise pe Omar stăpânul alor o mie de triburi, dar atributul acesta era mai mult o iperbolă.

După multă căutare de abia aflară câteva funii de păr de cămilă și câteva sdrențe de postav, altceva nimic.

Acum sôrele se ridicase pe ceri, căldura creștea tot mai mult, și dacă prietini nostri doriau, să afe ceva, trebuiau să grăbescă spre satul Cabililor, situat în depărtare de o jumătate de ôră. Ajunși acolo au

fost întimpinați de o mulțime de câni, cari îi lătrară într'un mod îngrozitor. Mai târziu se arătară și câțiva Cabilii. Și fiindcă Jocerau scia exact numele persônelor, cu cari voia să vorbească, le-a fost foarte ușor, să-și afe. Înse și aci au dat preste un necas: Sven nu scia adevă jargonul, ce se vorbea pe aci, și așa nu putea să se înțelgă cu Cabilii decât numai prin tâlmăci. Dar la început Jocerau nici nu avea, ce să-și spună. Cabilii nu încetau a aduce laude mărgelei Gialmarei și a exprima dorința de a pune mâna pe răpitori miserabili.

Altceva nu sciau spune despre Beduinii, decât că unii din ei umblaseră prin douar după bucate, și că de asemenea și unii Cabilii au fost în lagărul lor ducând cele cumpărate.

Audând acestea Sven dori, să vorbească cu Cabilii, cari au fost în lagăr. Nici dela aceștia nu audi multe. Înțelese de abia atât, că bătrânul marabut, — un fel de sihastru, — care trăesce nu departe de aci într'o peșteră și e considerat de sfânt, s'a arătat adese în lagăr.

(Va urma.)

Editor și redactor răspundător:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 3546—1895.

(26) 1—3

I. Escriere de concurs.

Până în 15 Septembrie st. n. esclusive 1895 se escrie concurs la 8 stipendii din *Fundațiunea fericitului Romontiai* și anume: 2 de câte 315 fl., unul usuat de Tit Liviu Tilea, care și-a terminat cursul de medicină, și altul de medicinistul Nerva Moldovan, care din cauze independente de acest consistoriu nu-l pôte folosi, mai de parte două stipendii de câte 84 fl. v. a., unul usuat de medicinistul Vasile Maior, care nu a prezentat legitimare suficientă, și altul de Corneliu Bardoiși, care a absolvat cursul academiei comerciale; la un stipendiu de 100 fl., usuat de juristul Semproniu Muntean, care din cauze independente de acest consistoriu nu-l mai pôte folosi; la două stipendii de câte 63 fl. usuate de gimnastiștii absoluți Wilhelm Șorban

și Aureliu Rusu; și la un stipendiu de 60 fl. v. a., usuat de gimnastul Iuliu Codarcea, care din cauza morbului și-a întrerupt studiile.

La aceste stipendii pot concurge:

a) numai tineri studenți miseri, cari sunt născuți în Transilvania și sunt de naționalitate români;

b) cari pe lângă purtare bună au din studii *calculi de eminență*;

c) dintre concurenți vor avé preferință în înțelesul testamentului, caeteris paribus, cei de origine nobili și consăngenii cu piul fundator; prerogativa de nobil este de a se dovedi cu atestat dela competentă jurisdicțiune comitatensă; érá consăngenitatea cu piul fundator este de a se dovedi cu atestat, care să cuprindă tabela genealogică compusă de către respectivul oficiu parochial;

d) dela concurenți se poftesce, să alăture la cererile concursuale *testimoniul școlastic în copie autentică, ér nu în original*, carte de botez, testimoniu medical, atestat de paupertate, care să fie subscris de antistia comunală politică și de parochul concernent și întărit cu sigilul parochial;

e) concurenții să numescă expres institutul, la care și unde vor să continue studiile academice ori gimnasiale pe anul școlastic 1895/6.

Cererile concursuale, cari nu vor fi adjustate în modul indigitat, ori nu se vor așterne la Consistoriul subsemnat până la termenul prescript nu se vor lua în considerațiune.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

II. Escriere de concurs.

Pentru două stipendii de câte 60 fl. v. a. din *Fundațiunea fericitului episcop Ioan Bob*, unul folosit de medicinistul Valeriu Muste, care din cauze independente de acest Consistoriu nu-l mai pôte usua, și altul de cadetul Alesandru Nemeș, care nu și-a legitimat progresul, — se escrie concurs până în 15 Septembrie st. n. esclusive 1895.

Doritorii de a obține aceste stipendii au de a-și instrui cererile conform condițiilor desfășurate mai sus în scrierea de concurs pentru stipendiile romanțiane.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

III. Escriere de concurs.

Pentru două stipendii de câte 70 fl. v. a. din *Fundațiunea fericitului Ioan Gavrilă Vajda de Soósmező și a soției sale Elisabeta născută Kuleovici*, unul folosit de Corneliu Horșă, tehnic, care nu și-a legitimat progresul, și altul de cadetul Simeon Precup, carele asemenea nu s'a legitimat despre progresul său, — se escrie concurs până în 15 Septembrie st. n. exclusive 1895.

Doritorii de a obține acest stipendiu trebuie să știe perfect românește și să-și instruiască cererile conform condițiilor desfășurate mai sus în scrierea de concurs pentru stipendiile românești.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

IV. Escriere de concurs.

Pentru un stipendiu de 60 fl. din *fundațiunea fericitului Petru Maior*, folosit de gimnasistul absolut Valeriu Maior, — se escrie prin această concurs până în 15 Septembrie st. n. exclusive 1895.

Doritorii de a obține acest stipendiu au de a-și instrui cererile conform condițiilor desfășurate mai sus în scrierea de concurs pentru stipendiile românești.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

V. Escriere de concurs.

Până în 15 Septembrie st. n. 1895 se escrie concurs la un stipendiu de 120 fl. din *fundațiunea Kleiniană*, folosit de gimnasistul absolut Victor Macaveiu.

Doritorii de a obține acest stipendiu au de a-și instrui cererile conform condițiilor indigitate mai sus în scrierea de concurs pentru stipendiile românești.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

VI. Escriere de concurs.

Până în 15 Septembrie st. n. exclusive 1895 se escrie concurs la 7 stipendii din *fundațiunea fericitului Archiepiscop și Mitropolit Alesandru Șterca Șuluț*, și anume: două stipendii de câte 400 fl. v. a., folosit unul de candidatul de profesor Valeriu Suciș, și altul de medicinistul Octavian Florea, care nu și-a legitimat progresul în studii; un stipendiu de 300 fl. folosit de candidatul de profesor Dr. Eia Daiian; două stipendii de câte 100 fl. folosite de cadetii absolți Sever Trifan și Iacob Brăndușan, și două stipendii de câte 60 fl. folosite de gimnasistul Emanoil Bran, care nu și-a legitimat progresul, și altul de Clemente Boeriu absolut de școlă comercială.

Cei ce doresc a obține vre unul din stipendiile de mai sus au să întruască următoarele condiții:

a) că sunt românii gr. cat. mizerii născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtarea morală bună au din studiul calculi de eminentă;

c) dintre concurenți vor avea preferință, cari vor putea dovedi, că sunt consăngeni cu piul fundator;

d) concurenții să alăture la cererile sale: *testimoniul școlastic în copie autentică și nu în original*, atestat de consăngenitate, dacă sunt consăngeni cu fundatorul, care atestat trebuie să cuprindă tabela genealogică compusă de cătră respectivul oficiu parohial. După aceea carte de botez, testimoniul medical, și să numească expres institutul, la care și unde vor să continue studiile academice ori gimnasiale pe anul școl. 1895/6.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

VII. Escriere de concurs.

Până în 15 Septembrie st. n. exclusive 1895 se escrie concurs la două stipendii din *fundațiunea fericitului canonic lector Constantin Alutan*, și anume: unul de 60 fl. folosit de gimnasistul Alesandru Cheresteș, care nu a dovedit progres multămitor, și altul de gimnasistul Iuliu Murășan, care nu și-a legitimat progresul.

Doritorii de a obține aceste stipendii au de a-și instrui cererile concursuale conform condițiilor indigitate în scrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 15 Septembrie 1895 se escrie concurs la un stipendiu de 40 fl. din *fundațiunea fericitului profesor normal Partenie Moldovan*.

Cei ce doresc a obține acest stipendiu, au de a-și instrui cererile conform condițiilor indigitate în scrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

IX. Escriere de concurs.

Până în 15 Septembrie st. n. exclusive 1895 se escrie concurs la un stipendiu de 120 fl. din *fundațiunea fericitului preposit capitular Constantin Pappolvi*, folosit de Aurel Pop, care a terminat cursul preparandial.

La acest stipendiu vor avea înălțietate consăngenii piului fundator și între aceștia praeferenter cei născuți în Popfalău.

Cererile instruite după norma indigitate la scrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane au să se așternă până la termenul prefript la subsemnatul Consistoriului.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

X. Escriere de concurs.

Până în 15 Septembrie st. n. exclusive 1895 se escrie concurs la următoarele stipendii din *fundațiunea fericitului Archiepiscop și Mitropolit Dr. Ioan Vancea*, numită „Cassa arhidieceșană“.

1. La un stipendiu de 150 fl. destinat pentru școlarii gimnasiaști, fuse cu obligamentul, că cel ce va obține stipendiul, este dator a intra în Seminarul tinerimii române gr. cat. din Blaș.

2. La un stipendiu de 300 fl. pentru studenții dela universitate ori institut poli-tehnic.

3. La 3 stipendii de câte 60 fl. și unul de 40 fl. pentru elevi preparandiali în Blaș ori la altă preparandie română greco-catolică.

4. La un stipendiu de 100 fl. și altul de 120 fl. v. a. pentru fetețe, cari frecuentăză școlă gr. cat. din Blaș, ori altă școlă de fetețe greco-catolică, romano-catolică, ori școlă civilă română.

La aceste stipendii pot concurge numai românii gr. cat. din Arhidieceșă. Preferință au consăngenii și afinii fundatorului, chiar și când nu ar fi din Arhidieceșă.

Cererile concursuale sunt a se instrui după norma indigitate mai sus în scrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

XI. Escriere de concurs.

La un stipendiu de 40 fl. v. a. din *fundațiunea fericitului Ioan Pop Bota* se escrie prin această concurs până în 15 Septembrie st. n. exclusive 1895.

La acest stipendiu pot concurge numai românii gr. cat., cari frecuentăză vre un gimnasiu ori școlă reală. Preferință au cei născuți în Șard și între aceștia consăngenii fundatorului. Concurenții trebuie să dovedească cunoștința limbei române prin o temă lucrată de dinșii pe cel puțin o colă de hârtie înaintea unui profesor de gimnasiu român, care trebuie să adeverească această.

Cererile să se instruiască după norma indigitate la scrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 13 August 1895.

Consistoriul arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia.

Cu deosebită stimă cuteză a încunoscința pre Veneratulă Cleră greco-catolică, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de măsură și de sculptură, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icóne sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesouă ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și tóte mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratulă Cleră mă va împărtași ocașionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele celă bunu, care mi-l'am câștigat până acum.

Prin tarifulă de zone dispărându departările, prin această capacitatea de concurență mi-s'a mărită.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuară 1892

cu deosebită stimă

Carolă Müller,

auritoră și fabric. de recuis. bisericesci.